Sumonyi Zoltán

Alkonyi séta

Gömöri György újabb verseiről

1956. október 18-án az Írók Könyvesboltjában Tersánszky azzal a mondattal kezdte az *Alkonyi halászat* című Zelk-kötet bemutatását, hogy „mit alkonykodik itt ez a taknyos?” (Tersánszky 68 éves volt, Zelk 50.) Ez a forradalom előtti (a forradalom, mint az új időszámítás origója) Tersánszky-mondat jutott eszembe Gömöri György újabb kötetéről, és mondanám is, hogy „mit alkonykodik itt ez a…” na de ki? Gömörire nem mondhatom kedélyes hátba veregetéssel, hogy taknyos, mert a megidézett időpontban ő már végzős egyetemista volt, amikor én még kezdő gimnazista, s talán éppen akkor jött haza Varsóból azzal a kiáltvánnyal, hogy „kövessük a lengyel utat!” Ennek az üzenetnek aztán meg lett az eredménye, sok egyéb mellett az is, hogy azóta Angliában él.

Továbbá Gömöri kötetében semmi „alkonykodás”, semmi melankolikus búcsú. Annyira nem, hogy szinte lubickol a történelemben, az irodalom- és művészettörténetben: az egykori Cambridge-i professzor lírai mini-esszéket ír. Ezek a pontos mini-esszék jambikus lejtésű, jól mondható szabad versek Caracallától Nagy Imréig államférfiakról, a firenzei dóm áldoztató rácsánál és a Hargitán elkövetett politikai gyilkosságoktól az auschwitzi rámpán ácsorgó leventesapkás kisfiúkig és a Bakáts téri hevenyészett sírhalmokig, az áldozatokról. Hogy értsük, mit nevezek lírai esszének, lássuk az első történelmi szereplőt!

Ó, caracalla

Újabban mindig az érett császárkor jut az eszembe:
igen, ő, Caracalla. Ó, Caracalla!
Ez a pún-arab származék, a sötét,
elmaradt provinciából, aki szívós
harcos hírében áll, de kegyetlen:
nemcsak ellenségeivel, de saját
testvérével, Gétával is fegyverrel leszámol.
Caracalla, a vidéki fiú, aki rómaivá
nyilvánít minden szabad embert az Imperiumban
és fényűző-nagy fürdőket épít, meg stadiont is,
(romjaik még évszázadok múltán sem enyésznek).
Serapis-hívő, korában elég népszerű Caracalla,
(bár nincs az a császár, akit a res-
publica *hívei őszintén nem utálnak).*
Gall módra, egyszerűen öltöző Caracalla,
akit a végén saját katonája döf le,
mikor elfogy a pénz és birtokot sincs már miből adni…

De még a történelem fő-, vagy mellékszereplőinél (akik pedig, akármilyen régen is éltek, személyes ismerősei), tehát a történelmi szereplőknél is jobban kedveli (mert legtöbbjük több portréversben, folytatólagosan szerepel) a lengyel, a magyar, az angol író-barátait. Jobbára kortársaink, csak egy-két 19. századi van közöttük. Vessünk is egy futó pillantást ezekre az arcképekre! *Cyprian Norwid, Krúdy Gyula, Wilfred Owen, Szerb Antal, Virginia Woolf, Cs. Szabó László, Sylvia Plath, Pilinszky János, Weöres Sándor, Czesław Miłosz, Szabó Magda, Petri György, Kántor Lajos, Sigmund Freud, Göncz Árpád.* A névsor jelzi az ízlés és a vonzalom irányát, de ha azt gondoljuk, hogy ezek csak tisztelgések vagy „hálaáldozatok", nagyot tévedünk. A megidézett költők, írók napjaink szereplői, itt jönnek-mennek a 2020-as évek Magyarországán, olykor Gömöri álmában, vagy egy kisvasút utasaként jelennek meg; ismert arcélük azáltal karakteresebb, hogy saját közegükből belépnek a mindennapjainkba. Így lesz a portrékból jellegzetesen Gömöris közéleti, politikai költészet.

Persze, azért ne tagadjuk, nem véletlen ez az *alkonyi séta* Gömörinél sem, és nem csak azért, mert van egy ilyen című vers a kötetben. A következő ciklusokban fel-feltűnnek az unokák, *meg* (a címadó versben) *egy öreg pár ballag kéz a kézben. Alkonyul.* De ennek az egész nagyon szerethető kötetnek mégsem ez az üzenete, hanem a

Két napszak

A lemenő nap tízméteres
árnyékot vetít elém –
a valóságban: zsugorodom,
kisebb lesz minden, mi vén.

A felkelő nap még télen is
reménnyel tölt el és a fény
betölti teljes kertemet –
megnövök újra én.

Zsennye, 2016

Gömöri György: Alkonyi séta

Tipp-Cult Kft. ,
Parnasszus Könyvek P-Art sorozat
2022.